

सम्बन्ध कथा सङ्ग्रहको विधातात्त्विक अध्ययन

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय अन्तर्गत
नेपाली केन्द्रीय विभागको एम्.ए. दोस्रो वर्षको दसौं पत्रको
प्रयोजनका लागि प्रस्तुत

शोधपत्र

शोधार्थी

रन्जिता थापा

नेपाली केन्द्रीय विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपुर, काठमाडौं

२०७०

शोध निर्देशकको मन्तव्य

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्कायअन्तर्गत नेपाली एम्.ए. दोस्रो वर्षको दसौं पत्रको प्रयोजनका लागि छात्रा रन्जिता थापाले सम्बन्ध कथासङ्ग्रहको विधातात्त्विक अध्ययन शीर्षकको प्रस्तुत शोधपत्र मेरो निर्देशनमा तयार पार्नु भएको हो । यसको आवश्यक मूल्याङ्कनका लागि त्रिभुवन विश्वविद्यालय, नेपाली केन्द्रीय विभाग समक्ष पेश गर्न सिफारिस गर्दछु ।

मिति : २०७०/१२/६

.....
डा. मीरा प्रधान
शोध निर्देशक
नेपाली केन्द्रीय विभाग
त्रिभुवन विश्वविद्यालय
कीर्तिपुर

त्रिभुवन विश्वविद्यालय
मानविकी तथा सामाजिक शास्त्र सङ्काय
नेपाली केन्द्रीय विभाग
कीर्तिपुर, काठमाडौं

स्वीकृति पत्र

त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत नेपाली केन्द्रीय विभागकी छात्रा रन्जिता थापाले स्नातकोत्तर तह दोस्रो वर्ष दसौं पत्रको प्रयोजनको लागि गर्नुभएको भाउपन्थीको सम्बन्ध कथा सङ्ग्रहको विधातात्त्विक अध्ययन नामक शोधपत्र सोही प्रयोजनका लागि स्वीकृत गरिएको छ ।

शोध मूल्याङ्कन समिति

क्र.सं. नाम	हस्ताक्षर
१. प्रा.डा. जीवेन्द्र देव गिरी (नि. विभागीय प्रमुख)	.....
२. डा. मीरा प्रधान शोधनिर्देशक	.....
३. प्रा. मोहनराज शर्मा बाह्य परीक्षक	.....

मिति : २०७०/१२/६

कृतज्ञता ज्ञापन

प्रस्तुत शोधपत्र त्रिभुवन विश्वविद्यालय मानविकी तथा सामाजिकशास्त्र सङ्काय अन्तर्गत नेपाली विभाग स्नातकोत्तर तह द्वितीय वर्षको दसौं पत्रको प्रयोजनार्थ आदरणीय गुरु डा. मीरा प्रधान ज्यूका निर्देशनमा तयार पारेकी हुँ । आफ्नो कार्यव्यवस्थाका अतिरिक्त पनि अमूल्य समय दिनुभई समुचित सुझाव र मार्गनिर्देशन दिएर सहयोग गर्नुभएकोमा सर्वप्रथम उहाँलाई हार्दिक कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

यस शोध पत्रको तयारीका लागि आवश्यक जानकारी दिनका साथै आवश्यक शोध सामग्री समेत उपलब्ध गराई सहयोग गर्न हुने मेरा शोधनायक भाउपन्थी ज्यूप्रति आभार प्रकट गर्दछु । शोध कार्यका सन्दर्भमा विविध सामग्रीहरु एवम् पत्रपत्रिकाहरु उपलब्ध गराई सहयोग गर्ने त्रि.वि. केन्द्रीय पुस्तकालय, प्रज्ञा प्रतिष्ठान पुस्तकालयलाई हृदयतः स धन्यवाद दिन चाहन्छु ।

पारिवारिक समस्याको प्रवाहसँगै अध्ययनको प्रारम्भिक कालदेखि वर्तमान समयसम्म निरन्तर रुपमा मेरो उज्वल भविष्य चाहनुहुने जन्मदाता पिता श्री टेकजङ्ग थापा र माता सीता थापा प्रति म आजीवन ऋणि छु । त्यस्तै मलाई शोध अध्ययनलाई मूर्तरुप दिनका लागि सदा सल्लाह सुझाव तथा प्रेरणा प्रदान गरी सहयोग पुऱ्याउनु हुने आदरणीय जीवनसंगी श्री सुन्दर रानाभाट प्रति कृतज्ञता ज्ञापन गर्दछु ।

अन्त्यमा यस शोधपत्रलाई टङ्कन गर्नेकार्यमा सहयोग गर्नु हुने डायनामिक कम्प्युटर एण्ड फोटोकपी सेन्टर सर्भिसका श्री रमेश महर्जनप्रति आभार प्रकट गर्दछु ।

त्रि.वि. दर्ता नं. : ९-२-२९-१२८६-२००५

परीक्षा क्रमाङ्क : २८२५७५

शैक्षिक सत्र : २०६७/६९

मिति : २०७०/१२/६

.....

रन्जिता थापा

नेपाली केन्द्रीय विभाग

त्रिभुवन विश्वविद्यालय

कीर्तिपुर

विषय सूची

	पृष्ठ
शोध निर्देशकको मन्तव्य	i
स्वीकृति पत्र	ii
कृतज्ञता ज्ञापन	iii
विषय सूची	iv
सङ्क्षेपीकृत सूची	vii
पहिलो परिच्छेद : शोध परिचय	१-६
१.१ विषय प्रवेश	१
१.२ शोध समस्या	१
१.३ शोध कार्यको उद्देश्य	२
१.४ पूर्वकार्यको समीक्षा	२
१.५ शोध कार्यको औचित्य	५
१.६ शोधकार्यको सीमाङ्कन	५
१.७ शोध विधि	५
१.७.१ सामग्री सङ्कलन विधि	५
१.७.२ सैद्धान्तिक आधार	६
१.८ शोध कार्यको रूपरेखा	६
दोस्रो परिच्छेद : कथाको विधातात्विक परिचय	७-१९
२.१ कथाको परिचय	७
२.२ कथाको परिभाषा	८
२.३ कथाका तत्त्वहरू	१०
२.३.१ कथानक	११
२.३.२ पात्र	१२
२.३.३ परिवेश	१३
२.३.४ दृष्टिविन्दु	१४

२.३.५ भाषाशैली	१५
२.३.६ उद्देश्य	१७
२.४ निष्कर्ष	१८
तेस्रो परिच्छेद : भाउपन्थीको सम्बन्ध कथा सङ्ग्रहको विश्लेषण	२०-३२
३.१ विषय प्रवेश	२०
३.२ भाउपन्थीको सम्बन्ध कथा सङ्ग्रहको विश्लेषण	२०
३.२.१ पृष्ठभूमि	२०
३.२.२ कथा तत्त्वका आधारमा भाउपन्थीको सम्बन्ध कथा सङ्ग्रहको विश्लेषण	२०
३.२.२.१ कथानक	२०
३.२.२.२ पात्र	२५
३.२.२.३ दृष्टिविन्दु	२७
३.२.२.४ भाषाशैली	२८
३.२.२.५ परिवेश	२९
३.२.२.६ उद्देश्य	३०
३.२.३ शीर्षक	३१
३.२.४ निष्कर्ष	३२
चौथो परिच्छेद : भाउपन्थीको सङ्क्षिप्त परिचय र कथायात्रा	३३-३९
४.१ भाउपन्थीको सङ्क्षिप्त परिचय	३३
४.२ भाउपन्थीको कथायात्रा	३५
४.२.१ पहिलो चरण (वि.सं. २०२२-२०४६)	३६
४.२.२ दोस्रो चरण (वि.सं. २०४६ देखि हालसम्म)	३८
पाँचौ परिच्छेद : उपसंहार	४०-४३
५.१ निष्कर्ष	४०
५.२ सम्भावित शोध-शीर्षकहरु	४३
सन्दर्भ सामग्री सूची	

सङ्क्षेपीकृत सूची

चौ. संस्क	-	चौथो संस्करण
ते.संस्क	-	तेस्रो संस्करण
त्रि.वि.	-	त्रिभुवन विश्वविद्यालय
दो. संस्क	-	दोस्रो संस्करण
पृ.	-	पृष्ठ
प्रा.लि.	-	प्राइभेट लिमिटेड
वि.सं.	-	विक्रम संवत्
सम्पा.	-	सम्पादक